

Suomen kansallinen hävikkitiekartta Julkistamistilaisuus 19.1.2021

Hanna Hartikainen ja Inkeri Riipi, LUKE

Ruokahävikin seuranta ja vähentäminen

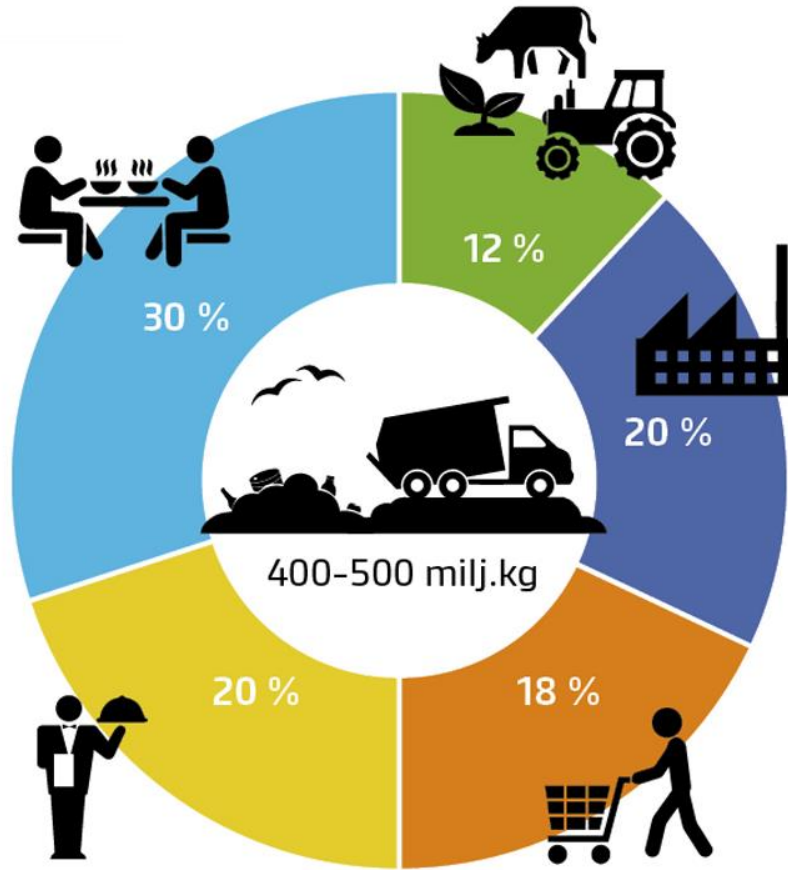
2008- Lukuisia kansallisia ja kansainvälisiä hävikkihankkeita, joissa Luke keskeinen kansallinen toimija

2018-2020 Hävikin seuranta ja tiekartta -hanke

Luke vetäjä

Rahoittajat: MMM, YM, TEM, PTY, ETL ja MaRa

2020- Luke vastaa ruokahävikin seurannasta

RUOAN-
TUOTANTO

MYYDÄÄN IHMISRAVINNOKSI

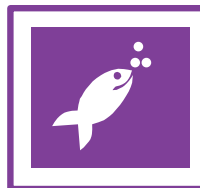
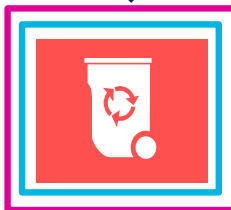
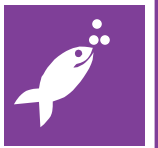
EI MYYDÄ IHMISRAVINNOKSI

TUOTETTU RUOAKSI

EI-TUOTETTU RUOAKSI

KÄYTTÖ-
KOHDE

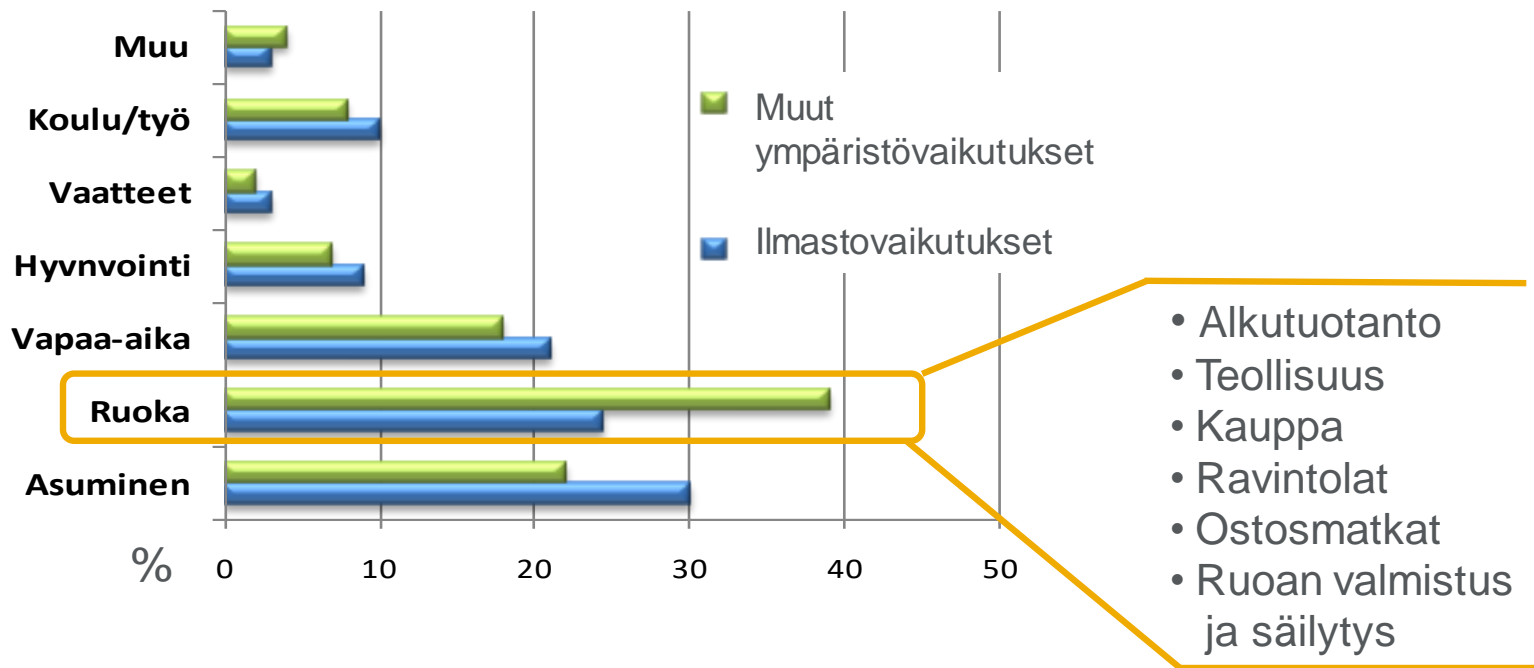
 RAPORTOIDAAN ERIKSEEN

 RUOKAHÄVIKKI

 ELINTARVIKEJÄTE

Kuva: Hartikainen (2019)

Ympäristövaikutusten jakautuminen kulutusryhmittäin

YK, Komissio, kansalliset linjaukset

YK:

- Tavoitteena puolittaa ruokahävikki vuoteen 2030 mennessä kuluttajatasolla ja kaupoissa, sekä vähentää ruokahävikkiä ketjun kaikissa osissa

Komissio:

- Sitoutunut YK:n asettamaan tavoitteeseen

Kansallinen:

- Suomi on sitoutunut puolittamaan ruokahävikin 2030 mennessä

KOKONAISKUVA: KETJUYHTEISTYÖ

- ✓ Yhteiset määritelmät ja rajaukset
- ✓ Koordinoidaan aineiston keräystä
- ✓ Seurataan mm. komission tiedonkeruulle asettamia vaatimuksia

ALKUTUOTANTO

TEOLLISUUS

KAUPPA

RAVITSEMIS-
PALVELUT

KOTITALOUDET

- ✓ Aineiston keräysmenetelmät
- ✓ Aineiston erityistarpeet
- ✓ Otokoko, edustavuus

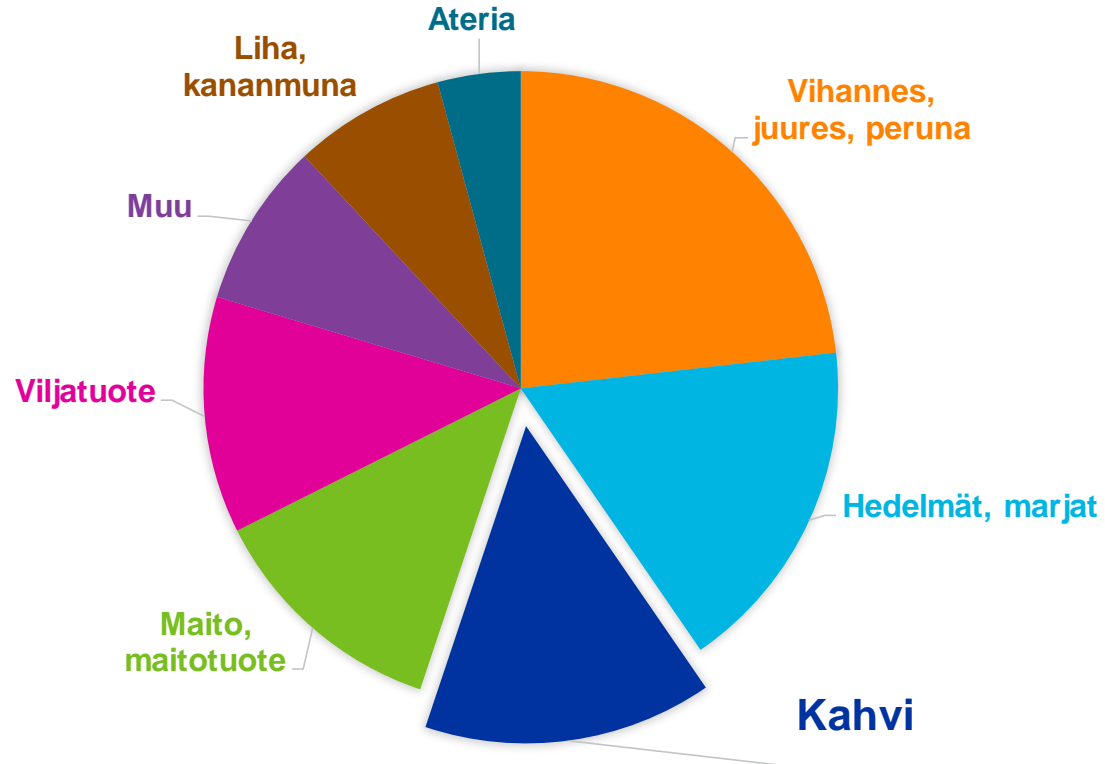
Kuva: Hartikainen (2019)

MENETELMÄ	SUUNNITELTU OTOSKOKO	TULOS
 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kyselytutkimus (K) ✓ Tilastot: nauta, sika, broileri ✓ Haastattelut: täydentävä tutkimus 	<p>15 indikaattorituotetta K: 30 % tuotantovolyymista</p>	<p>Käynnissä jatkuu 2021</p>
 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kyselytutkimus (K) ✓ Haastattelut: täydentävä tutkimus 	<p>K: 30 % tuotantovolyymista</p>	<p>Edustavuus Yli 40 %</p>
 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Keskitetty tiedonkeruu 	<p>90 % tuotantovolyymista (3 isointa)</p>	<p>Yli 90 %</p>
 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ruokahävikki-päiväkirja (P) ✓ Kyselytutkimus (K): täydentävä tutkimus 	<p>P: yli 140 toimipistettä K: 500 toimipistettä</p>	<p>P: 78 K: 900</p>
 <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kyselytutkimus (K): täydentävä tutkimus ✓ Jätesäkkikoostumus (J) ✓ Ruokahävikkipäiväkirja (P) 	<p>K: 1,000 kotitaloutta J: 5,000 kotitaloutta P: 200 kotitaloutta</p>	<p>K: yli 1,000 J: yli 5,000 P: 300</p>

Kuva: Hartikainen (2019)

Kotitalouksien ruokahävikki 2019, n=284

Ruokahävikkitiekartta

Vaikuttavat ohjauskeinot

Kasvatuksella ja tiedolla kohti kestävämpää yhteiskuntaa

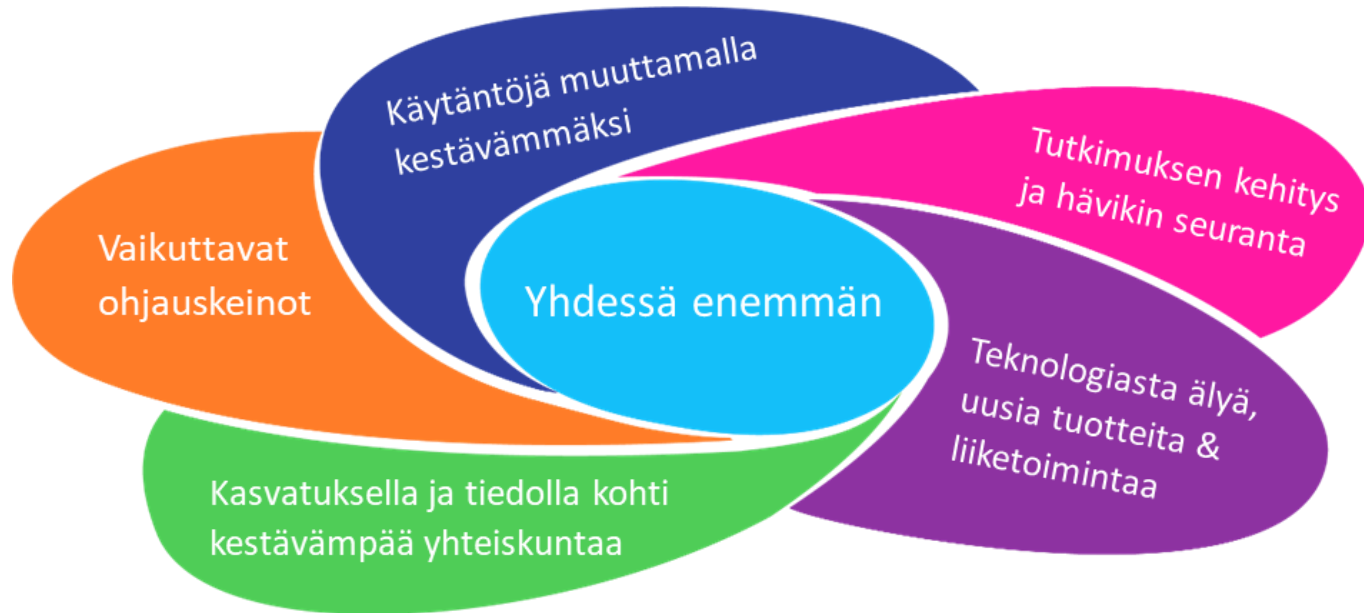
Käytäntöjä muuttamalla kestävämmäksi

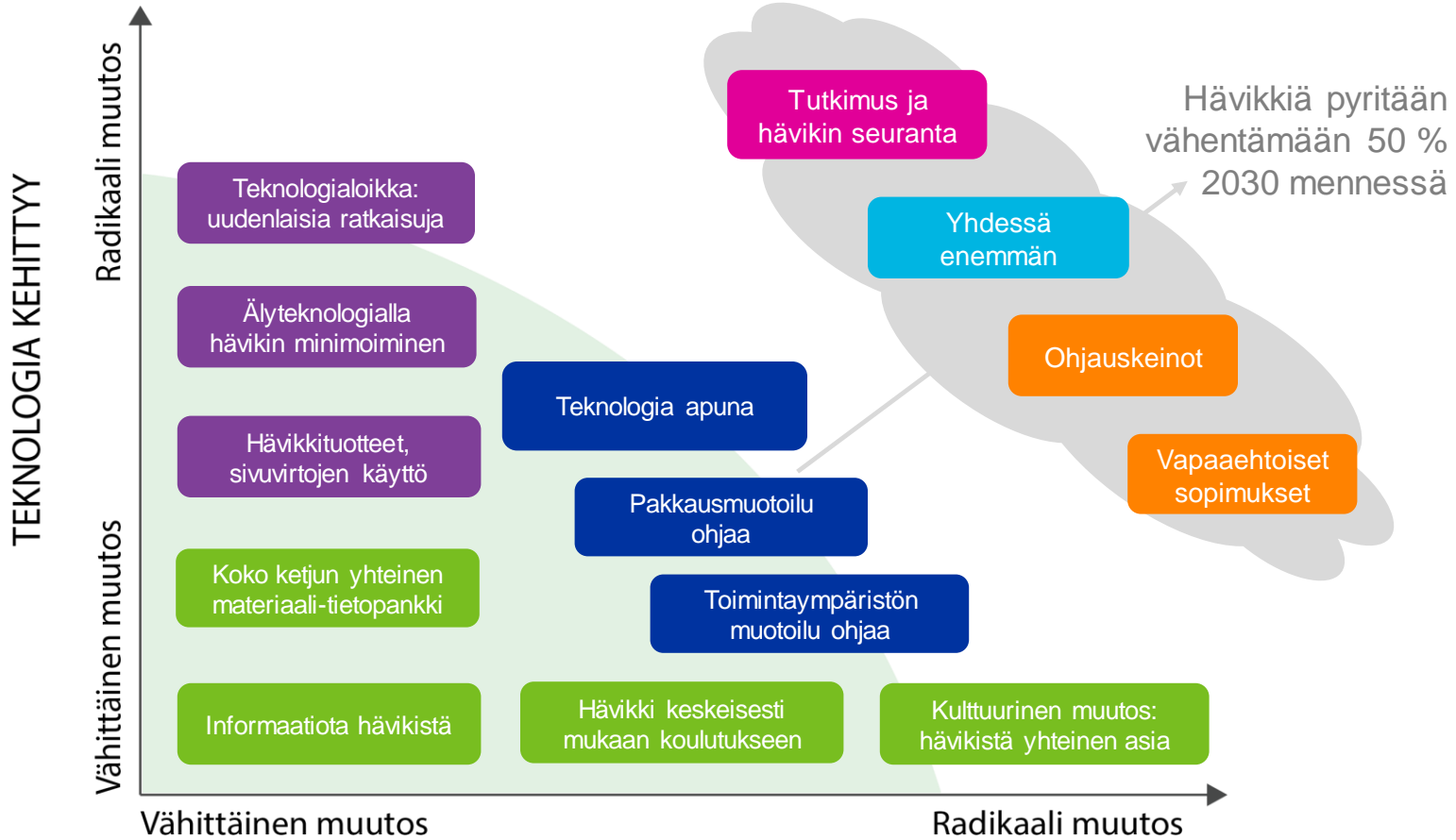
Teknologiasta älyä, uusia tuotteita & liiketoimintamalleja

Tutkimuksen kehitys ja hävikin seuranta

Yhdessä enemmän

Ruokahävikkitiekartta

Vaikuttavat ohjauseinot

- ✓ Hävikkitiekartta
- ✓ Materiaalitehokkuuden sitoumus
- ✓ EU:n delegoitu asetus & YK:n kestävän kehityksen agenda 2030, Nykyinen hallitusohjelma
- ✓ Ruoka-aputoiminnan järjestäytyminen
- ✓ Ym. Ym.

Kasvatuksella ja tiedolla kohti uutta yhteiskuntaa

- ✓ Opetus
- ✓ Sosiaaliset normit
- ✓ Informaatio -ohjaus
- ✓ Elintarvikeketjun yhteisen materiaalifoorumin perustaminen

Käytäntöjä muuttamalla kestävämmäksi

- ✓ Toimintaympäristön uudelleen muotoilu
- ✓ Pakkausmuotoilu
- ✓ Teknologia-avusteiset ajurit: esim. ruokahävikki-aplikaatiot
- ✓ Hävikkituotteiden brändääminen
- ✓ Ym. Ym.

Teknologiasta älyä, uusia tuotteita & liiketoimintamalleja

- ✓ Teknologiaratkaisut
- ✓ Tuotekehittely
- ✓ Liiketoimintamallit
- ✓ Ym. Ym.

Tiekartan taustalla vaikuttavat keskeiset periaatteet

Ei vain vähennetä ruokahävikkiä, vaan myös:

- Elintarvikkeiden ja ruokaketjun **turvallisuus** keskiössä
  - Kaikkien esitettyjen ratkaisuehdotusten taustalla on, että elintarvikkeiden turvallisuusvaatimuksia noudatetaan
- Tavoitteena **ympäristövaikutusten vähentäminen**
  - Keskeisenä tavoitteena on ympäristökuormitusten vähentäminen koko elintarvikeketjussa (huomioiden, ettei toisessa ketjun osassa tehty toimenpide siirrä ympäristökuormituksia toisen vaiheen huoleksi)
  - Jatkossa päämääränä arvioida tarkemmin ratkaisuehdotusten ympäristövaikutuksia
- **Taloudellinen kannattavuus**
  - Ratkaisuehdotuksien toteutuksessa ja arvioinnissa huomioidaan taloudellinen kannattavuus

Tiekartan sijainti: luke.fi/ruokahavikkiseuranta/tiekartta/

- Jatkuvasti päivittyvät sivusto, johon alan toimijoita kannustetaan lähettämään tietoja **meneillään olevista ja alkavista ruokahävikkiä vähentävistä toimenpiteistä ja hankkeista**
- Luke ylläpitää
- Sivustolle oma sähköpostiosoite, johon tiedot voi lähettää (aluksi tiedot osoitteeseen inkeri.riipi@luke.fi)

Tiekartan keihäänkärjet

Keihäänkärjet

Ruokahavikkitiekartta on jaettu kuuteen keihäänkärkeen (Kuva 1). Kukin keihäänkärki sisältää toimenpiteitä ruokahävikin vähentämiseksi. Oikealla olevia otisikkoja klikkaamalla pääset tarkastelemaan tarkemmin jokaisen keihäänkärjen sisältöä.

- Vaikuttavat ohjauskeinot
- Kasvatuksella ja tiedolla kohti kestävämpää yhteiskuntaa
- Käytäntöjä muuttamalla kestävämmäksi
- Teknologiasta älyä, uusia tuotteita & liiketoimintamalleja
- Tutkimuksen kehitys ja hävikin seuranta
- Yhdessä enemmän

Vaikuttavat ohjauskeinot

Kasvatuksella ja tiedolla kohti kestävämpää yhteiskuntaa

Käytäntöjä muuttamalla kestävämmäksi

Teknologiasta älyä, uusia tuotteita & liiketoimintamalleja

Tutkimuksen kehitys ja hävikin seuranta

Yhdessä enemmän

Tiekartta

ynnistaminen muurin toimenpiteisiin on navattu toimivaksi. Informaatio-ohjauksena on siis myös oma, keskeinen rooli ruokahävikin vähentämiseksi.

KEINOT	TOIMIJAT JA JALKAUTTAMINEN
<p>Opetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Valtakunnallinen opetussuunnitelma</i><ul style="list-style-type: none"> ○ Ruokahävikin vähentämiseen tähtävien toimenpiteiden vahvistaminen eri oppiaineissa ja perusasteiden lisäksi päiväkodeissa sekä toisella asteella. ○ Tuotetaan laadukkaita materiaaleja ja koulutuspaketteja eri koulutusasteille (keskitytään erityisesti arjen taitojen edistämiseen) • <i>Ammatillinen opetus</i><ul style="list-style-type: none"> ○ Valmistaa opiskelijat huomioimaan hävikin osana kestävä työtapaa	<ul style="list-style-type: none"> • Ammattikeittiöt • Elintarvikealan yritykset • Kotitalousopettajien liitto<ul style="list-style-type: none"> ○ Kestävää kotitalousopetusta – täydennyskoulutus 2020-2021 • Kuntaverkosto • Maa- ja kotitalousnaiset<ul style="list-style-type: none"> ○ Älä ruoki hukkaa – hanke (v. 2021-2022) • Motiva<ul style="list-style-type: none"> ○ Hävikki -battle • OPH • Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa
<p>Sosiaaliset normit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uusia sosiaalisesti hyväksyttäviä normeja tarvitaan ja sitä tukevat niiden yleistymisen ja niistä puhuminen (opetus, mediavaikuttajat	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkimustyö (menetelmien testaus)

ETSINTÄKUULUTUS!

**Paljasta meneillään oleva hanke/kokeilu/käytäntö,
jonka tarkoituksena on vähentää ruokahävikkiä**

Yhteydenotot: Inkeri.Riipi@luke.fi

Vaikuttavuuden arviointi

- Keskeinen asia, jotta pystymme todentamaan, että toimenpiteillä on todella ollut vaikutusta hävikin vähentämiseen
  - Tulevaisuudessa vaikuttavuutta pyritään seuraamaan osana tiekarttaa
- Jatkossa toivommekin, että vaikuttavuuden arviointi on sisäänkirjoitettuna toimenpiteiden kehittämisessä ja hankesuunnitelmissa
  - Kannustetaan rahoittajia huomioimaan vaikuttavuus hankehauissa
- Luke on kehittänyt erilaisia mittareita ja työkaluja hävikin arvioimeksi → samoja mittareita voidaan soveltaa vaikuttavuuden arvioinnissa
  - Lisäksi kerätään hyviä käytäntöjä alan toimijoilta
- Sivustolle tulossa ohjeet vaikuttavuuden arvioimiseksi

Miten tästä eteenpäin?

- Tiekarttasivuston kehittämistä jatketaan Luken toimesta
  - Toimijoilta toivotaan aktiivisuutta!
- Sivustoja esitellään useissa tilaisuuksissa = tehdään tunnetuksi
- Vuonna 2022 sivustojen arviointi
- Vaikuttavuusarvioinnin kehittäminen alan yhteisessä työpajassa
- Hävikkikeinojen eteenpäin vieminen (Luke & alan toimijat)

Kiitos!